

HERINDUSTRIALISERING VOORBIJ GLOBALISERING

De Blauwe Economie biedt concrete perspectieven voor een relance van de economie

Gunter Pauli is stichter van ZERI en uitvinder van het concept “Blauwe Economie”

De statistieken zien er slecht uit. De werkloosheid stijgt en degenen die een job hebben worden slecht betaald. De jongerenwerkloosheid is zo hoog dat zelfs een volgehouden groei over verschillende jaren nooit het huidige arbeidsaanbod in het komende decennium zal kunnen absorberen. De werkloosheidscijfers van jongeren in Spanje (57%) en de onmenselijke excessen in Palestina (bijna 100% van de jongeren onder de 26 heeft geen job) tonen aan dat ons huidige ontwikkelingsmodel en politiek kader niet werken. Het blind streven naar schaalvoordelen, waarbij gestandaardiseerde producten gemaakt worden tegen een zo laag mogelijke kost, gebruikmakend van goedkope transportmiddelen, creëert de voorwaarden waarbij werkloosheid een vast gegeven wordt en zelfs een randvoorwaarde om de markt efficiënt te laten functioneren. Wat nodig is, is een omwenteling van het business model, waarbij waarde gecreëerd wordt uit wat lokaal beschikbaar is, waarbij grondstoffen op een meervoudige manier ingezet worden en verschillende inkomstenstromen genereren zonder de lokale ecosystemen in gevaar te brengen, waarbij afval een grondstof wordt. Een herindustrialisering die hand in hand gaat met een revival van de primaire sectoren (landbouw, vis- en zelfs mijnbouw) is dus mogelijk en kan zorgen voor een sociaal en ecologisch rechtvaardige economische groei die jobs creëert in plaats van het huidige model dat werkloosheid en armoede in stand houdt.

De markt heeft schaarste nodig

Schaarste vormt de basis van de marktwerking en zorgt, zo veronderstelt men, voor een efficiënte verdeling van hulpbronnen. Dit betekent echter op vandaag dat niet alleen werkloosheid, maar ook armoede noodzakelijk zijn om een efficiënte werking van de markt te garanderen. Het falen van de klassieke economische recepten (stimuleren van de vraag en ingrijpen op het aanbod) om armoede te bestrijden en van de hulpprogramma's van de Verenigde Naties, doen mij geloven dat de marteconomie, hoe deze vandaag funtioneeert, armoede in stand houdt en werkloosheid nodig heeft.

Zorgt kostenbesparing voor welvaartscreatie?

De kern van het probleem ligt in de illusie dat het verlagen van de productiekosten van een product zou leiden tot welvaartscreatie voor iedereen. De productie van “junk” aan lage prijzen heeft geleid tot een hardnekkige zoektocht naar lageloonlanden, waarbij lage lonen en een lakse milieuregulering samen met de vlucht naar belastingparadijzen, de voorwaarden zijn om competitief te kunnen zijn in deze geglobaliseerde economie.

Besparen op kosten en op de lokale gemeenschap

Een andere fundamentele fout die gemaakt wordt, is dat gemeenschappen gereduceerd worden tot consumenten met koopkracht. Gemeenschappen zijn echter niet ontworpen om te consumeren tegen de laagst mogelijke kost. *De lokale economie wordt in de eerste plaats gedreven door meer waarde te creëren uit wat lokaal voorhanden is.*

Indien de primaire en secundaire sector echter geëlimineerd worden omwille van “het grote moderniseringsproject”, dan blijft er binnen de lokale gemeenschappen weinig over om waarde mee te creëren in de geglobaliseerde economie.

Als de economie gedreven wordt door MBA 's (Master of Business Administration) die geleerd hebben hoe ze, tegen alle humane en ecologische logica in, deze kostenbesparingsdrift kunnen externaliseren, wat noodzakelijk is binnen de logica van een betere cashflow, dan ontstaat er een privésector die niet anders kan dan jobs te schrappen en hiervoor beloond wordt op de beurs. Het management moet zoeken naar de goedkoopste hulpbronnen en de kortste productlevensduur, de vraag stimuleren en kosten externaliseren, inclusief recyclage. De institutionele lock-in van technologieën houdt fundamentele innovaties tegen om de eenvoudige reden dat deze doorbraken de bottom line van één bedrijf in gevaar brengen.

De enige manier in deze context om een menselijke facelift te geven aan een onderneming is via het doorvoeren van een high profile programma op het vlak van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO), met de nodige initiatieven op het vlak van public relations ter ondersteuning. Maar wat voor MVO-projecten grote ondernemingen ook ondernemen, het businessmodel dat aan de basis ligt blijft gewoon gebrekkig vanuit het standpunt van de burgers (consumenten) die ze zouden moeten dienen.

Van kosten besparen naar waarde toevoegen aan wat we hebben

Zodra we de logica omdraaien en de focus van kosten besparen verleggen naar waarde toevoegen, en eens we beslissen om te vertrekken van wat we lokaal hebben in de plaats van wat we zouden kunnen invoeren, komt er echter een enorme nieuwe dynamiek vrij. Ik pleit hierbij dus niet voor het einde van de markteconomie, maar voor het in evenwicht brengen van de obsessie voor lagere kosten met de zoektocht naar toegevoegde waarde.

Nu we een inventaris van bijna 200 projecten wereldwijd hebben, terwijl we gewoon gestart zijn met het omzetten van koffie-afval in kwaliteitsvolle champignons, is het duidelijk dat lokale productie die gebruik maakt van de beschikbare hulpbronnen, jobs creëert, zorgt voor gezond voedsel en een competitieve industrie creëert die gebruikt wat beschikbaar is.

Het is echter niet de bedoeling om geslaagde projecten op grote schaal te repliceren in gestandaardiseerde faciliteiten. De omzetting van kleine, lokale activiteiten in geautomatiseerde faciliteiten waar weinig oog is voor de smaak en waarbij verpakking en transport, inclusief temperatuurcontrole, de belangrijkste kosten worden, maakt op de markt geen schijn van kans. Net het omgekeerde is nodig: het zijn vele kleinschalige productie-eenheden die helpen om de lokale gemeenschappen op te bouwen.

Lokale gemeenschappen herindustrialiseren

De projecten waarin we betrokken zijn geweest, tonen duidelijk aan dat het verleggen van de focus weg van de kernactiviteiten, een voorwaarde is om deze nieuwe niveaus van productiviteit te bereiken, waarbij het perfect mogelijk is om de competitiviteit te versterken en tegelijkertijd jobs te creëren. Op basis van deze voorbeelden, kom ik tot de volgende interessante vaststelling: lokale gemeenschappen hebben de mogelijkheid om te herindustrialiseren. Aangezien voor elk productiesysteem ook een voortdurende toevoer van materiaal, grondstoffen en energie nodig is, gaat dit proces van herindustrialisering hand in hand met de revival van de primaire sectoren, waaronder landbouw, vis- en mijnbouw. De enige mogelijkheid om een antwoord te bieden op de basisbehoeften van iedereen binnen het regeneratieve vermogen van onze ecosystemen, is om waarde te creëren van wat er lokaal beschikbaar is.

Voorbij de kernactiviteit kijken

De tijd is rijp om verder te kijken dan enkel waarde te proberen toe te voegen aan dat ene veel gezochte ingrediënt en in de plaats daarvan werk te maken van de ontwikkeling van een industrieel proces dat gebaseerd is op het overvloedige aanbod van minerale en biologische grondstoffen met meerdere producten als output. Zo transformeert het pioniersproject van Novamont artisjok distels (*Cynara cardunculus* L.), via een proces van bio-raffinage, in 6 inkomstenstromen, waarbij gebruik wordt gemaakt van een afgedankte petrochemiecentrale. Dit betekent dat verlaten landbouwgrond opnieuw productief kan worden tegen een lage kost omdat met vaste planten wordt gewerkt, waarbij mensen worden uitgenodigd om terug in de landbouw actief te zijn met een lage investeringskost omdat er geen irrigatie, bewerkingen of chemische inputs nodig zijn, zodat miljoenen euro cash naar de lokale boeren kan vloeien in plaats van naar het Midden-Oosten om olie te kopen. Het is duidelijk wat voor multiplicatoreffecten aan deze werkwijze verbonden zijn. Aangezien de groei van inkomen en koopkracht in evenwicht is met de productiegroei, wordt een niet-inflatoire groei van de lokale economie gerealiseerd. Hoewel we altijd een fervente voorstander zijn geweest van een biogebaseerde economie, word ik me steeds meer bewust van het feit dat dezelfde logica ook kan toegepast worden op mineralen en mijnbouw. Dit betekent dat de link tussen landbouw en industrie één driver van de economie is en mijnbouw en industrie zou een tweede driver kunnen zijn. Dit betekent een echte doorbraak. Helaas is de mijnbouw echter, omwille van de logica van het najagen van zoveel mogelijk volume tegen een zo laag mogelijke eenheidskost, gebaseerd op dynamiet en brute opgravingen, in plaats van op het doelgericht verwijderen van erts en rotsen. Eens de mijnbouwondernemingen echter de waarde zullen inzien van een slimme winning die leidt tot meervoudig gebruik van de hulpbronnen via een netwerk van partners, die allemaal de kern know-how van de mijn kunnen aanvullen met de vereiste competenties, dan zal een lokale mijn al snel uitgroeien tot een motor van de lokale economie.

Mijnen maken papier

Onze elektronica, transport, energie en medische industrie heeft nood aan een voortdurende toevoer van allerlei soorten metalen en tenzij we onze honger hiervoor drastisch verminderen en de technieken van “urban mining” sterk verbeteren zullen we nog decennia lang afhankelijk blijven van grootschalige mijnbouw. In gebieden met kwetsbare ecosystemen zou mijnbouw moeten worden uitgesloten, maar in minder kwetsbare gebieden zou mijnbouw op de best mogelijke wijze moeten gebeuren.

Tot nog toe werd alle afval als een kost aanzien, maar vandaag is bewezen dat alle rotsafval kan omgezet worden in steenpapier en dat de bergen restmateriaal – nadat het water verwijderd wordt – kan ingezet worden als grondstof voor de bouwindustrie. Dus ook hier is het potentieel voor een meervoudig gebruik exponentieel en zou de mijnbouw zelfs de landbouw kunnen ondersteunen omdat grote delen van land die nu gereserveerd worden voor bossen zouden kunnen vervangen worden door een permanente papiervoorraad, waardoor meer landbouwgrond ter beschikking zou komen.

Goedkoop omwille van de waarde

Volgens deze logica kunnen tal van ideeën worden uitgewerkt. Door verschillende inkomstenstromen te genereren uit één grondstof vermindert proportioneel de noodzaak aan extra kapitaal en verhoogt de cashflow uit verschillende stromen van waardecreatie. Hierdoor daalt de kost van het kernproduct, niet omdat je goedkope arbeid gebruikt, het milieu vervuult en beroep doet op belastingparadijzen, maar omdat je meer waarde creëert. Bovendien maakt dit proces de prijs (en kost) onafhankelijk van de traditionele grondstoffenmarkt. Dit nieuwe business model betekent een renaissance voor de industrie, aangespoord door de herontdekking van het potentieel van de primaire sector. Het is een kans voor Europa dat de hoop op economische groei al opgegeven had.

Lokale gemeenschappen tellen en geven waarde aan wat ze hebben

Als we erin slagen om de landbouw, mijnbouw en maakindustrie te herlanceren zoals hierboven beschreven, dan zullen we kunnen beantwoorden aan de basisbehoeften op het vlak van water, voedsel, woningen, gezondheid en energie en tegelijkertijd jobs creëren. Bovendien zullen deze nieuwe sectoren competitiever zijn dan degenen die blijven vasthouden aan het oude “core” business model, zodat onze economie voortgestuwd kan worden in de richting van een sociale en ecologische rechtvaardigheid gebaseerd op gemeenschappen die tellen en die waarde geven aan wat ze hebben. Dit is een welkom alternatief op de harde realiteit van een economisch model dat armoede en werkloosheid als een vast gegeven beschouwt.

Bio

Gunter Pauli is de stichter van Zeri (Zero Emissions Research and Initiatives) en schrijver van verschillende boeken waaronder “*The Blue Economy - 10 Years, 100 Innovations, 100 Million Jobs*”, vertaald in 36 talen (De Nederlandse vertaling: “*Blaauwe economie, 10 jaar, 100 innovaties, 100 miljoen banen*” verscheen in juni 2012 bij uitgeverij Nieuw Amsterdam)

www.zeri.org

www.TheBlueEconomy.org